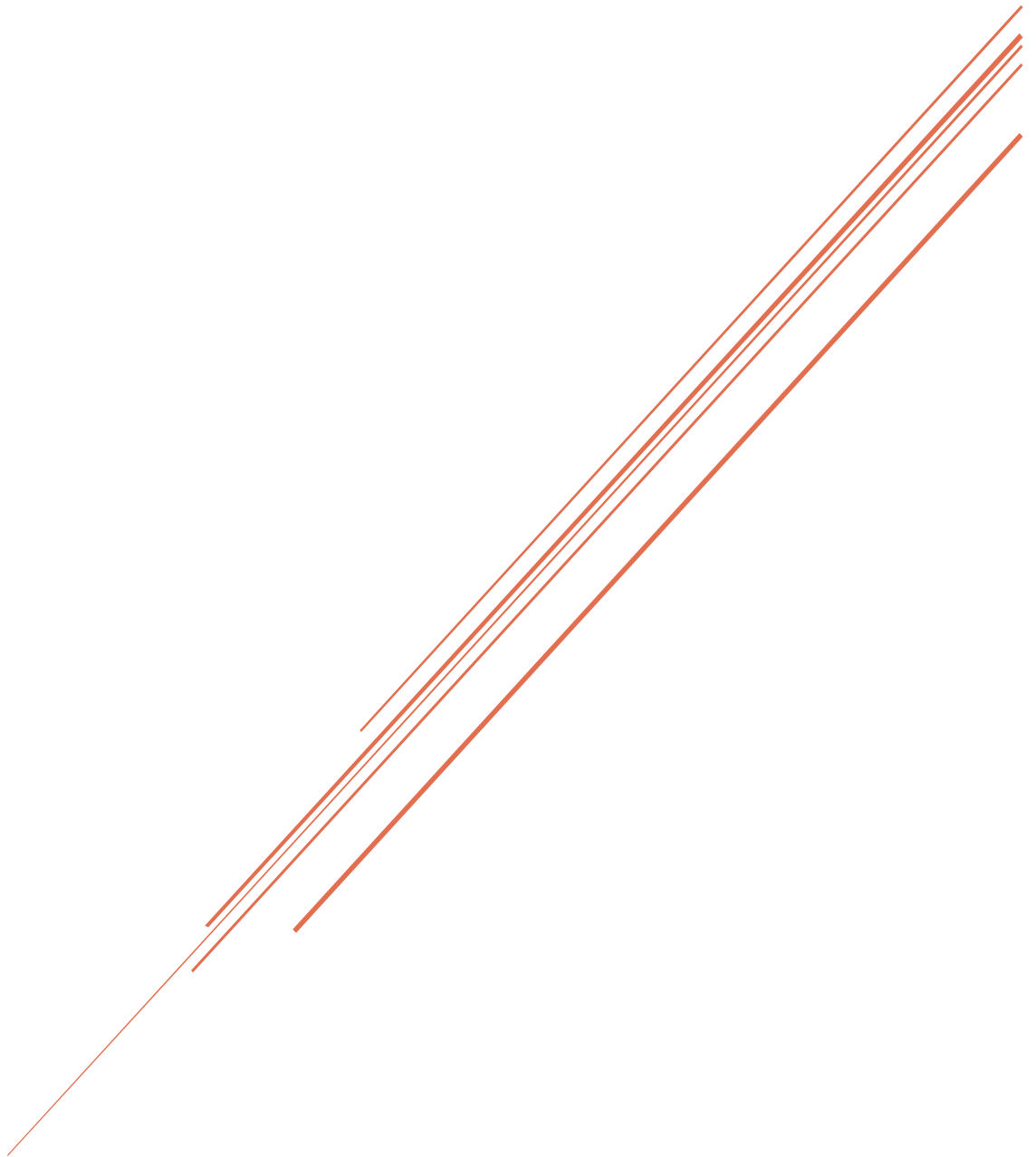

Arbeidsavklaringspenger 2023

Statistikknotat

Notatet er skrevet av eirik.gronlien@nav.no, 1.3.2024

Sammendrag

Ved utgangen av 2023 mottok 149 000 personer arbeidsavklaringspenger (AAP). I løpet av året økte antallet AAP-mottakere med rundt 9 600 personer. Dette er den største økningen i løpet av et helt kalenderår siden ytelsen ble innført i 2010. Det innebærer at 4,2 prosent av befolkningen i aldersgruppen 18 til 66 år mottar AAP per desember 2023.

Det er spesielt to ting som virker å forklare utviklingen i løpet av 2023. For det første fremstår det som om det fortsatt er et høyt sykdomstrykk i befolkningen. Dette gjenspeiles for eksempel i et fortsatt høyt sykefravær ([sykefravær per fjerde kvartal 2023](#)), og resulterer i en direkte økning i antall som starter på AAP fra dem som var syke mot slutten av året. Deler av økningen kan også tilskrives personer som mot slutten av året hadde brukt opp sin rett til sykepenger på 52 uker.

Den andre årsaken er regelverksendringene i 2022 som har åpnet for at personer som går til maks av AAP ytelsen, kan fortsette i ny periode dersom de fortsatt oppfyller vilkårene til AAP. Det er også sannsynlig at en redusert avklaring under koronaperioden førte til flere mottakere med lengre varighet. Disse vil i mindre grad ha overgang til arbeid, samtidig som de fortsatt ikke har fått avklart arbeidsevnen. Vi kan derfor anta at de utgjør en gruppe mottakere som er mer krevende å avklare, og som derfor vil bli gående lengre på ytelsen.

Vi ser en spesielt stor økning i antall mottakere for enkelte diagnosegrupper. Det gjelder blant annet hovedgruppen «allment og uspesifisert». For denne diagnosegruppen økte antallet mottakere med nær 1 500 personer, tilsvarende 15,5 prosent økning. Vi ser at diagnosen «slapphet og tretthet» øker spesielt mye, med nær 1 200 flere mottakere i 2023. Det er tidligere vist at en økning i antall med tilsvarende diagnose på sykepenger kan ha en sammenheng med tidligere covid-19 diagnose (Moberg og Kabashi, 2023). Vi kan anta at det samme vil være tilfelle for mottakere av AAP, og at deler av økningen for diagnosen kan skyldes tidligere covid-19 diagnose.

Innhold

Sammendrag	1
Innledning	3
Utviklingen i 2023	4
Økning på tvers av kjønn og alder	5
Store forskjeller mellom fylkene	6
Økning for diagnosegruppen «allment og uspesifisert»	7
Store forskjeller i diagnoser mellom aldersgruppene.....	9
Nesten like høy tilgang som i koronaåret 2020	10
Status før tilgang, flere mottok sykepenger før de startet på AAP	11
Antall helt nye mottakere øker	12
Langt færre slutter på AAP enn før koronapandemien.....	12
Status etter avgangen viser høy andel med overgang til arbeid.....	13
Når avsluttes ytelsen?	14
Sannsynligheten for å slutte på AAP er redusert etter 2022	16
Hvem blir værende på ytelsen?	17
Ulike former for AAP, og ulik utvikling	17
Arbeidsmarkedsstatus for AAP mottakere	19
Arbeid og varighet på ytelsen	20
Hva er de vanligste yrkesgruppene blant dem som jobber.....	20
Hvem er det som jobber (alder, kjønn, diagnose).....	22
Nedsatt arbeidsevne.....	23
Nedsatt arbeidsevne og ytelse	24
Nedsatt arbeidsevne og arbeidsmarkedstiltak.....	24
Vedlegg	26
Vedlegg a – om AAP ordningen og personer med nedsatt arbeidsevne	26
Referanser.....	27

Innledning

Arbeidsavklaringspenger (AAP) ble innført i mars 2010 og erstattet da de tidligere ytelsene attføringspenger, rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uføre. I mars det året var det 161 189 personer som mottok ytelsen. Langt de fleste av disse var da konvertert fra en av de tre tidligere ytelsene. Antallet økte deretter jevnt frem til en foreløpig maks på 177 845 mottakere i juni 2011. Foruten enkelte måneder med økning ble antallet deretter redusert gradvis frem mot 2014.

Fra 2014 ble de første mottakerne som hadde gått til maks periode på AAP (da 4 år) vurdert for unntaksbestemmelsene. Vi observerte derfor et lite fall i antall mottakere rundt midten av 2014, etter hvert som enkelte ikke fikk innvilget videre AAP ytelse, eller ble avklart i forbindelse med vurderingen. På det tidspunktet eksisterte det ikke noen reell maksgrense for AAP ordningen, og personer som ble innvilget unntak kunne motta ytelsen så lenge de innfridde vilkårene i fltr. kapittel 11, og hadde en gyldig aktivitetsplan.

Fra 2018 ble regelverket betydelig endret ved at hovedperioden ble innskrenket til 3 år, vilkårene for unntak ble innskjerpet og det ble innført en karenperiode på 52 uker etter endt AAP løp. Etter endt karenperiode ble det gitt anledning til å søke på nytt. For dem som ble ansett som alvorlig syke var det anledning til å få unntak fra karenbestemmelsene. Det ble samtidig satt en maksgrense for unntak etter §11-12 på 2 år. Endringene i regelverket medførte en betydelig reduksjon i antall mottakere, og i andre halvdel av 2019 stabiliserte antall mottakere seg på rundt 116 000.

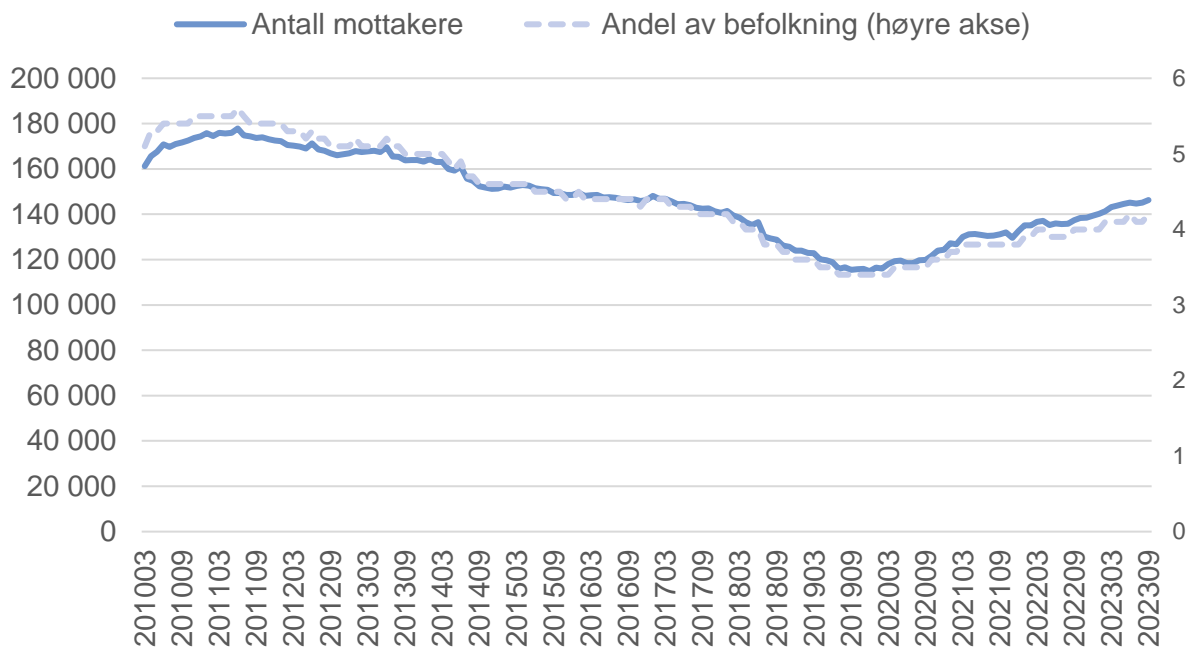
Etter koronapandemien inntraff i mars 2020 økte antallet AAP mottakere betydelig. Dette skjedde både ved at det var flere som startet på ytelsen, samtidig som koronaforlengelsene åpnet for at AAP mottakere som nærmet seg maks av AAP-perioden kunne fortsette på ytelsen. Dette hadde som konsekvens at færre gikk ut av AAP ordningen.

Gjennom 2022 var AAP ordningen fortsatt preget av pandemien, samtidig som regelverket for karenperiode ble fjernet. Dette innebar at vi i 2022 og 2023 fortsatt hadde høy tilgang pga. sykdomstrykket i befolkningen, samtidig som avgangen holdt seg lavere som følge av at personer nå kan søke om ny periode etter å ha nådd maks av AAP perioden. [Les mer om AAP på NAVs hjemmesider.](#)

Utviklingen i 2023

Per desember 2023 var det 149 000 personer som mottok AAP. Antallet økte fra 139 400 i desember 2022. Det gjør at 9 600 flere mottar AAP enn for ett år siden. Det er nå 4,2 prosent av befolkningen som er registrert som AAP- mottakere, 0,2 prosentpoeng over tilsvarende periode i 2022. Antallet har økt jevnt fra starten av koronapandemien, etter at vi så tendenser til en stabilisering mot slutten av 2019. Sammenlikner vi med februar 2020 var det nå 32 900 flere personer registrert med en AAP utbetaling, noe som tilsvarer en økning på 28,4 prosent. Antallet var samtidig det høyeste antall mottakere siden starten av 2016. Økningen skjer som følge av en fortsatt høy tilgang til ytelsen, samt at antall som slutter har holdt seg lavt.

Figur 1: Antall mottakere av arbeidsavklaringspenger, og andel av befolkning. Mars 2010 til desember 2023

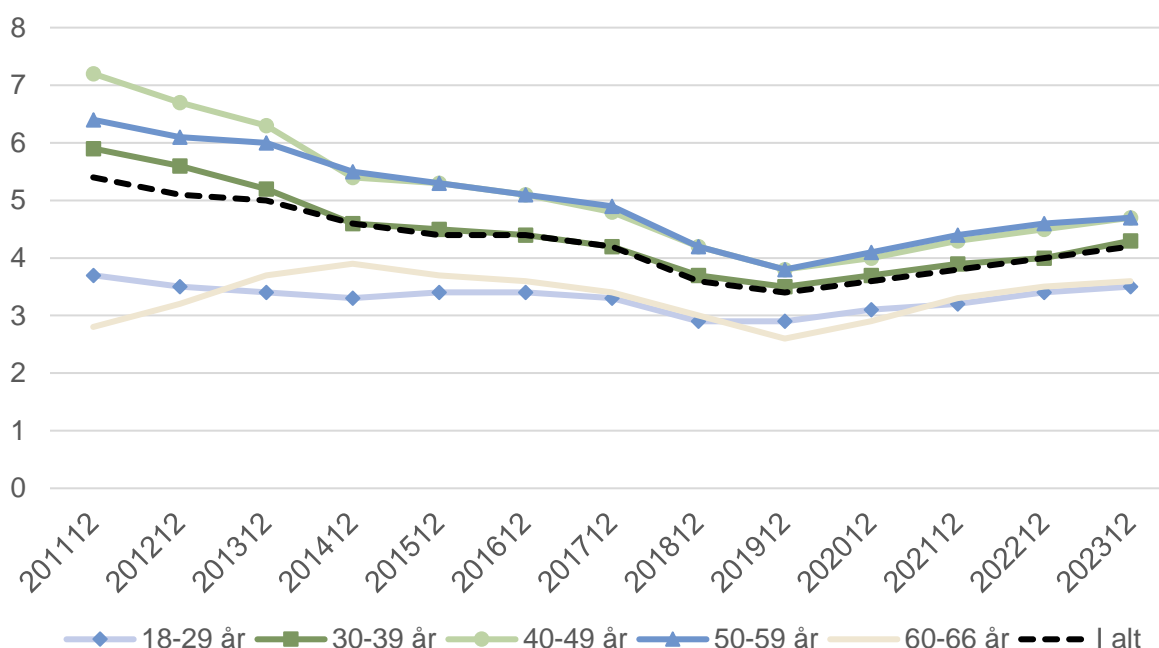

Kilde: NAV

Økning på tvers av kjønn og alder

Det er en økning i antall mottakere for alle aldersgrupper. Størst relativ økning er det blant dem i aldersgruppen 30 til 39 år, hvor antall mottakere steg med nær 2 700 personer, tilsvarende en økning på 8,6 prosent. Deretter følger de i gruppen 60 og eldre, hvor antallet økte med like over 1 100 personer, eller 7,6 prosent. Lavest er økningen for dem i aldersgruppen 18 til 29, hvor antall mottakere økte med 1 600 personer, eller 5,8 prosent.

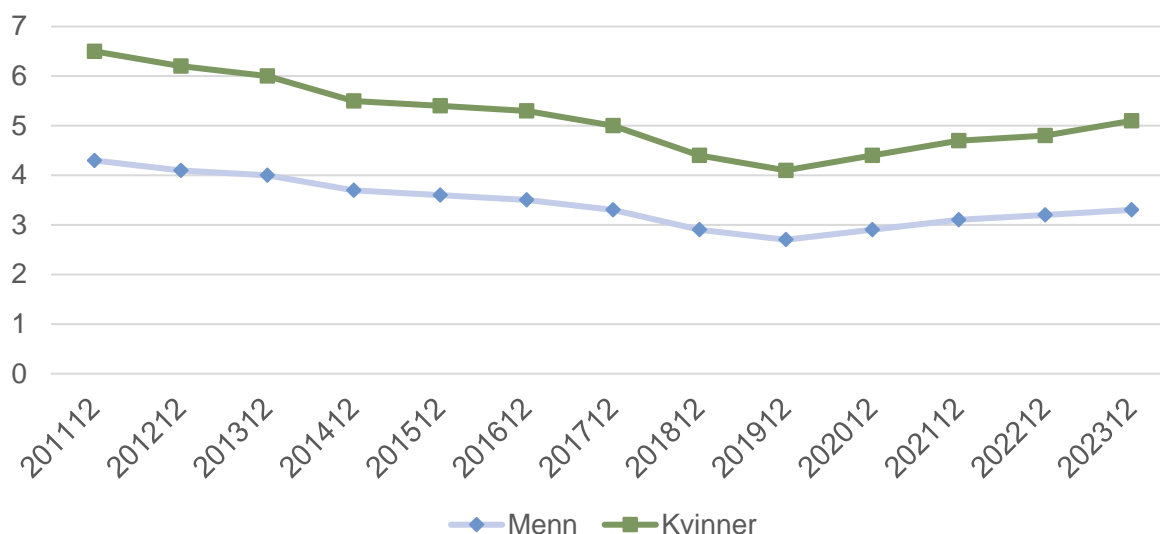
Figur 2: Mottakere av AAP, andel av befolkning fordelt per aldersgruppe. Prosent. Desember, 2011 til 2023

Kilde: NAV

Dersom vi ser på andelen av befolkning, er det blant 40 til 49 og 50 til 59 åringene hvor flest mottar AAP. For begge gruppene var 4,7 prosent av befolkningen registrert som AAP-mottakere ved utgangen av 2023. Tilsvarende andel for de yngste og de eldste var hhv. 3,5 og 3,6 prosent, mens det for dem i aldersgruppen 30 til 39 var 4,3 prosent som mottok AAP. Gjennom året er andelen for de i aldersgruppen 30 til 39 år økt med 0,3 prosentpoeng, mens tilsvarende for de i gruppen 60 og eldre var bare 0,1 prosentpoeng. At vi ikke ser en like stor økning for denne gruppen, til tross for at de øker både i absolutte tall, og relativt til antall mottakere året før, kan ha en sammenheng med at denne gruppen utgjør en stadig voksende aldersgruppe og at effekten målt som andel av befolkningen derfor ikke blir like stor.

Figur 3: Mottakere av AAP, andel av befolkning fordelt på kjønn. Prosent. Desember 2011 til 2023

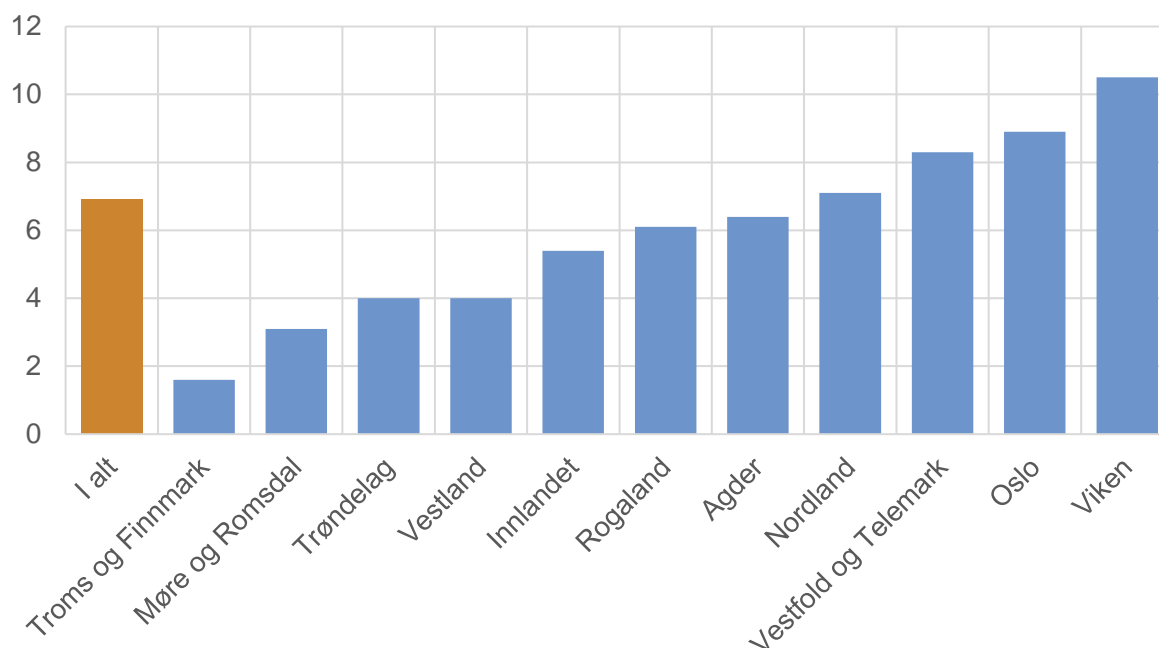

Kilde: NAV

Store forskjeller mellom fylkene

Antall AAP mottakere økte i alle fylker i løpet 2023. Det er allikevel store forskjeller mellom fylkene. Viken er det fylket hvor antallet økte mest, med 3 400 flere mottakere i løpet av året. Det medfører at 35 900 personer mottok AAP i desember, noe som tilsvarer 4,4 prosent av befolkningen. Vi ser også en stor økning i Oslo med nær 1 500 flere mottakere, noe som betyr at Oslo ved utgangen av året hadde like under 18 000 registrert med AAP utbetaling ved utgangen av 2023. Den relative økningen for Viken og Oslo var henholdsvis 10,5 og 8,9 prosent, noe som er godt over landet totalt (6,9 %). Lavest økning var det i Troms og Finnmark, hvor antall personer steg med bare 100 personer, eller 1,6 prosent gjennom 2023. Det betyr at 4,3 prosent av befolkningen i Troms og Finnmark mottok AAP i desember. Agder er fortsatt det fylket hvor flest personer mottar AAP, målt som andel av befolkningen. Her var 5,4 prosent av befolkningen registrert som AAP mottakere i desember, mens antall mottakere økte med 650 personer i løpet av året (6,4 %). Agder er også blant fylkene med høyest andel uføretrygdede, med 14 prosent av befolkningen som kan ha rett til uføretrygd registrert som mottakere (Ellingsen, 2024). Enkelte vil derimot kunne motta begge ytelsene samtidig, eller være registrert med begge ytelsene i samme måned som de starter på uføretrygd.

Figur 4: Endring i mottakere fordelt per fylke. Prosent. Desember 2022 og desember 2023

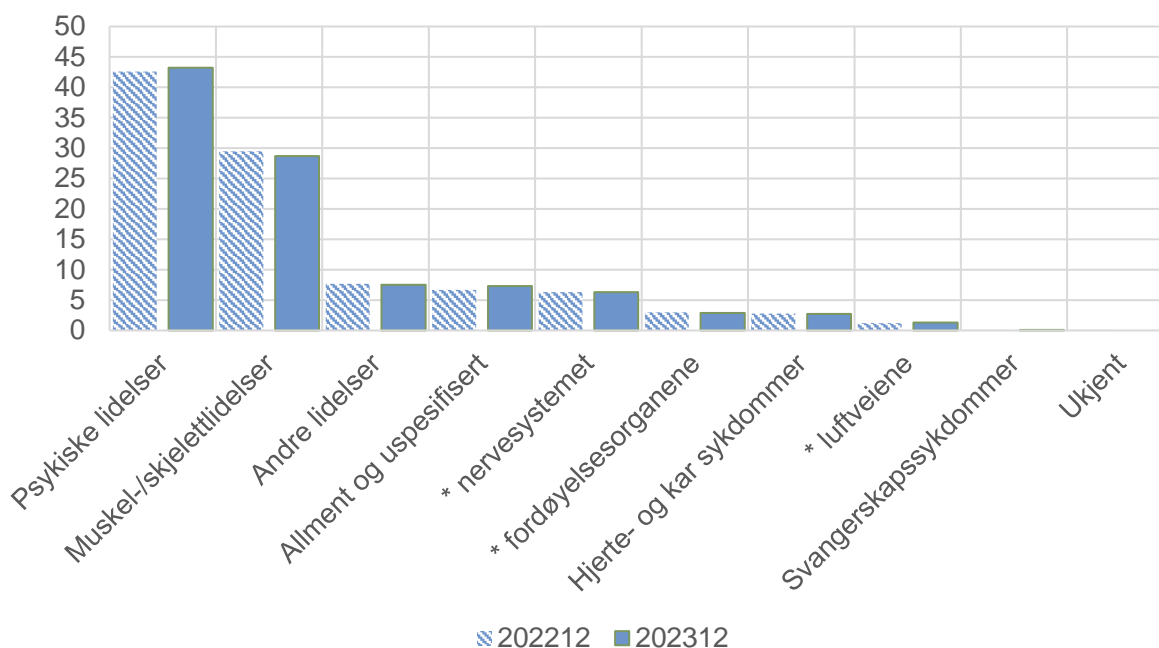

Kilde: NAV

Økning for diagnosegruppen «allment og uspesifisert»

Den klart største diagnosegruppen for personer som mottar AAP er psykiske lidelser. Ved utgangen av året mottok 64 300 personer AAP, samtidig som de var registrert med en psykisk lidelse som hoveddiagnose. Denne gruppen utgjør 43 prosent av alle AAP mottakere. Gjennom året økte antall mottakere med 4 900 personer, noe som tilsvarer en økning på 8,2 prosent. Den relative økningen blant personer med psykiske lidelser er altså større en økningen for ytelsen totalt. Den andre store diagnosegruppen blant AAP mottakere er muskel og skjelettlidelser. I desember mottok 42 800 personer registrert med denne diagnosehovedgruppen, noe som utgjør 29 prosent av alle mottakere. Det var omtrent 1 700 flere registrerte i løpt av 2023, en økning på 4,2 prosent. Den diagnosegruppen med den største relative økningen var allment og uspesifiserte diagnoser. Klassifikasjonen innebærer at tre eller flere kroppsdeler og/eller organer er berørt ([Den internasjonale klassifikasjonen for primærhelsetjenesten, 2004](#)). De vanligste diagnosene for hovedgruppen er "slapphet og tretthet" og følgetilstander etter skader eller traume.

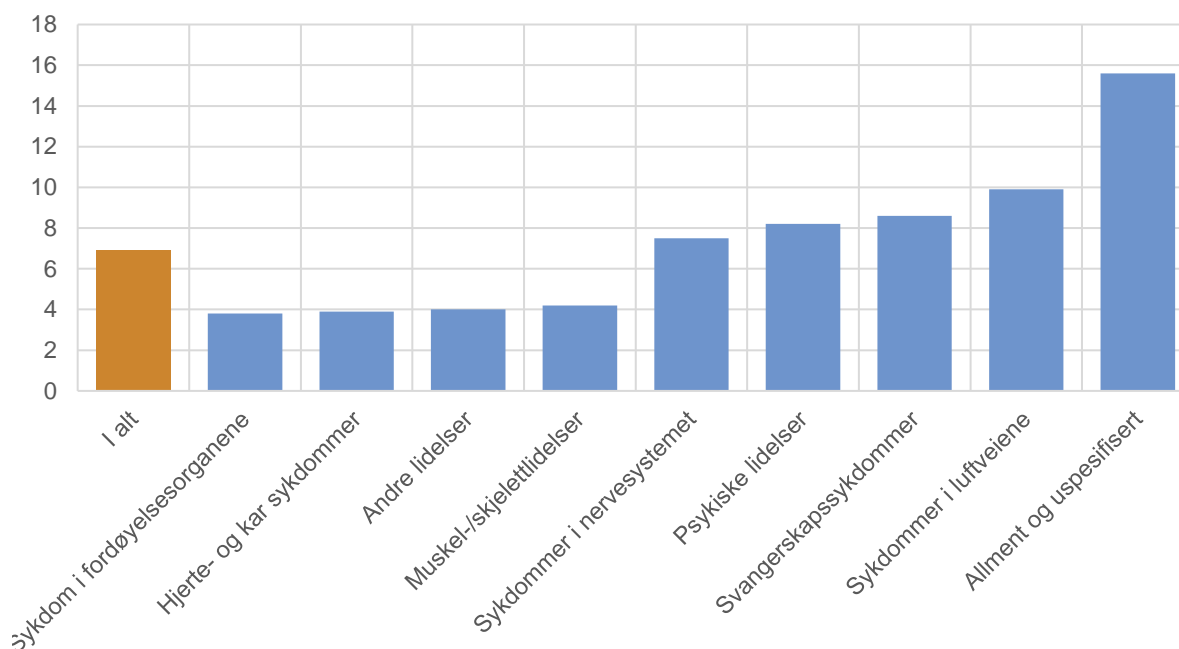
Figur 5: Fordeling mellom hovedgrupper av diagnoser, andel av alle mottakere i desember. Prosent. Desember 2022 og desember 2023

Kilde: NAV

Diagnosen slapphet og tretthet er blant de diagnosene som øker mest på AAP, med rundt 7 200 registrerte mottakere i desember 2023, noe som er rundt 1 200 flere enn året før. Økningen i 2023 tilsvarer rundt 19 prosent. Diagnosen inkluderer symptomer som kronisk tretthet, utslitthet og postviral tretthet, men ekskluderer samtidig utbrenthet og stress. Det er tidligere antydnet at blant personer som mottar sykepenger så kan diagnosen ha en sammenheng med tidligere covid-19 diagnose (Moberg og Kabashi, 2023). Vi må derfor anta at deler av økningen kan tilskrives koronapandemien. Mange AAP mottakere vil ikke ha sykepenger i forkant av ytelsen, men komme direkte inn på AAP ved sykdom. Vi kan derfor ikke i like stor grad sjekke tidligere sykdomshistorikk for denne gruppen, basert på NAVs egne registerdata.

Figur 6: Endring i mottakere fordelt per diagnose (hovedgruppe). Prosent. Desember 2022 og desember 2023

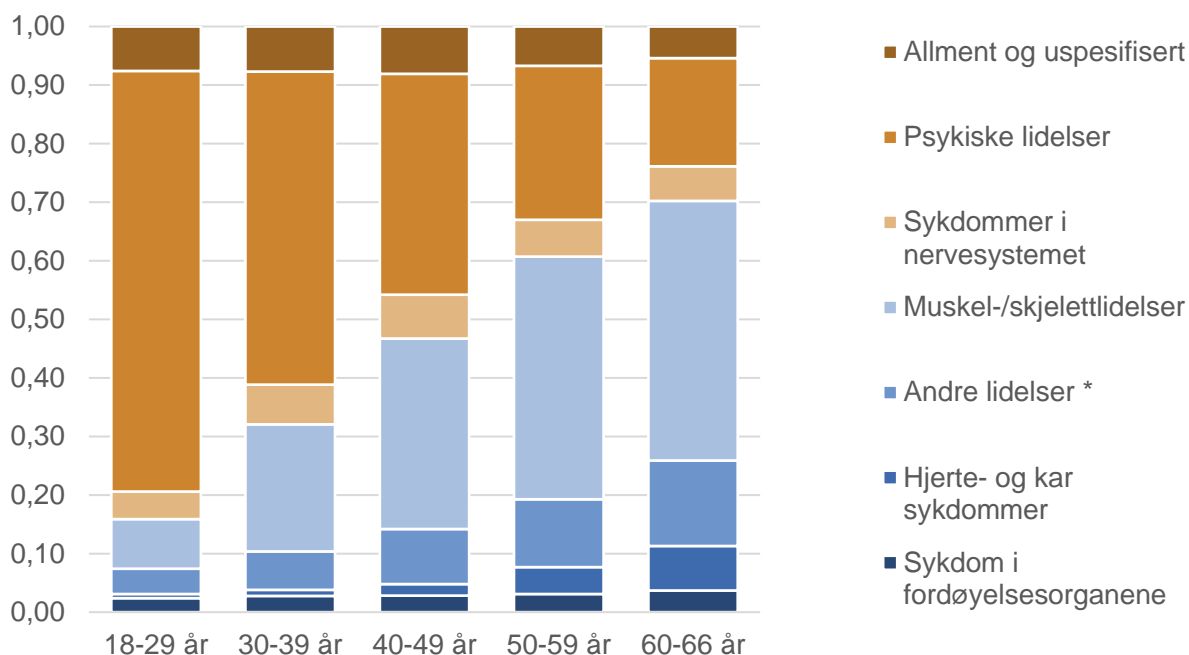

Kilde: NAV

Store forskjeller i diagnoser mellom aldersgruppene

Det er stor variasjon mellom diagnosegruppene og aldersfordelingen av disse. Generelt vil andelen med psykiske lidelser være størst blant de yngste mottakere, mens andelen med muskel og skjelettlidelser er størst blant de eldste. Blant de yngste i aldersgruppen 18 til 29 år hadde 72 prosent av mottakerne en psykisk lidelse, mens 9 prosent var registrert med muskel og skjelettlidelser. Blant de i gruppen 60 og eldre var andelen med psykiske lidelser bare 19 prosent, mens andelen med muskel og skjelettlidelser lå på 44 prosent. Av de andre diagnosegruppene ser vi at sykdommer i luftveiene, hjerte og karsykdommer og «andre lidelser» øker med alderen. De største enkelt diagnosene for hovedgruppen «andre lidelser» er ondartet svulst i bryst (1 900 mottakere), diabetes type 2 (600 mottakere) og svimmelhetssyndrom (500 mottakere). For hovedgruppen allment og uspesifisert ser vi andelen er jevnt fordelt mellom aldersgruppene frem til og med 40 og 49 år, med rundt 8 prosent av alle mottakere, hvorpå andelen reduseres ned til 5 prosent for 60 til 66 åringene.

Figur 7: Fordeling av mottakere av AAP per diagnose- og aldersgruppe. Prosent. Desember 2023

* inkluderer personer med «svangerskapssykdommer»

Kilde: NAV

Det er generelt små forskjeller mellom kjønn dersom vi ser på hovedgrupper av diagnoser. Kvinner har en noe økt sannsynlighet for å ha en allment og uspesifisert diagnose med 8,3 prosent av alle mottakere, mot 5,8 prosent blant menn.

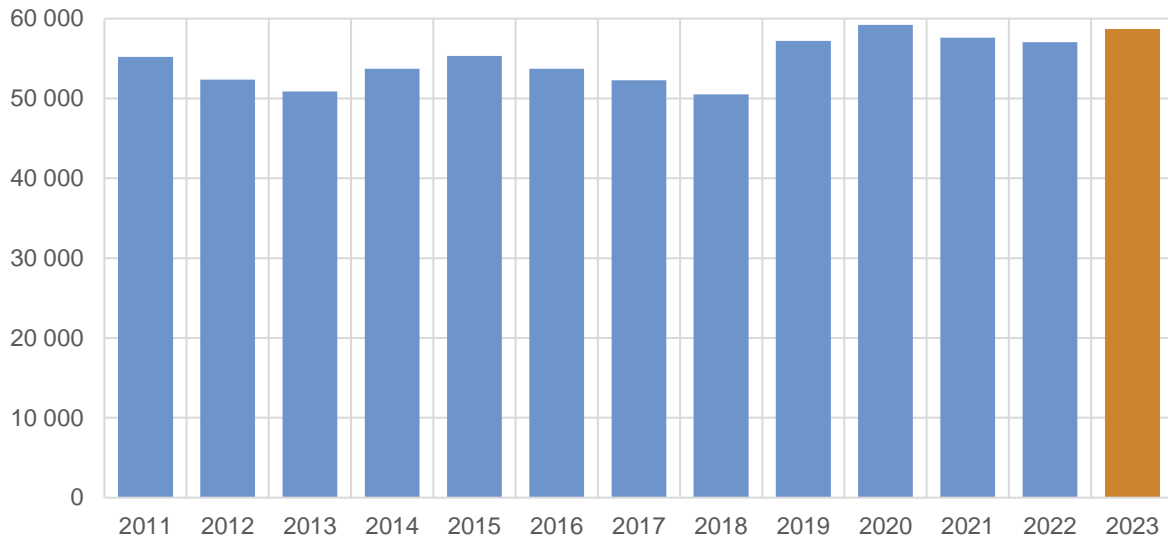
Tilsvarende gjelder for «andre lidelser» med 8,3 mot 6,3 prosent, noe som delvis skyldes enkeltdiagnosen ondartet svulst i bryst. Vi ser også at sykdommer i nervesystemet er noe vanligere blant kvinner enn menn (hhv. 7,1 og 5,3 %). For menn er det noe vanligere å motta AAP på grunn av en psykisk lidelse, med 45,2 prosent mot 41,8 prosent blant kvinner. Det er også langt flere som er diagnostisert med hjerte og karsykdom (hhv. 4,2 og 1,7 %).

Nesten like høy tilgang som i koronaåret 2020

Tilgang til AAP er definert som at en person mottatt AAP i en måned, uten at den samtidig mottok i noen av de to foregående månedene. Det totale antall tilganger til AAP ytelsen i 2023 var på 58 700, noe som er 1 700 flere enn året før. Det er samtidig det høyeste antall tilganger i løpet av ett år, foruten 2020 som var preget av økt tilgang på grunn av koronapandemien. Det er spesielt i aldersgruppen 30 til 39 år hvor vi ser at antall tilganger øker. For denne gruppen steg antallet med 600, eller 5,1 prosent. Minst økning var det blant 50 til 59 åringene med 200 flere tilganger, eller 1,4 prosent økning. Den høye tilgangen antyder et fortsatt høyt sykdomstrykk i befolkningen. Dette gjenspeiles også i sykefraværstatistikken for 2023 ([sykefravær](#)

[per fjerde kvartal 2023](#)). Det var samtidig et høyt sykefravær i 2022, og de som fortsatt er sykemeldt etter ett år vil derfor være aktuelle for AAP i 2023.

Figur 8: Årlig tilgang til AAP. Antall. 2011 til 2023.

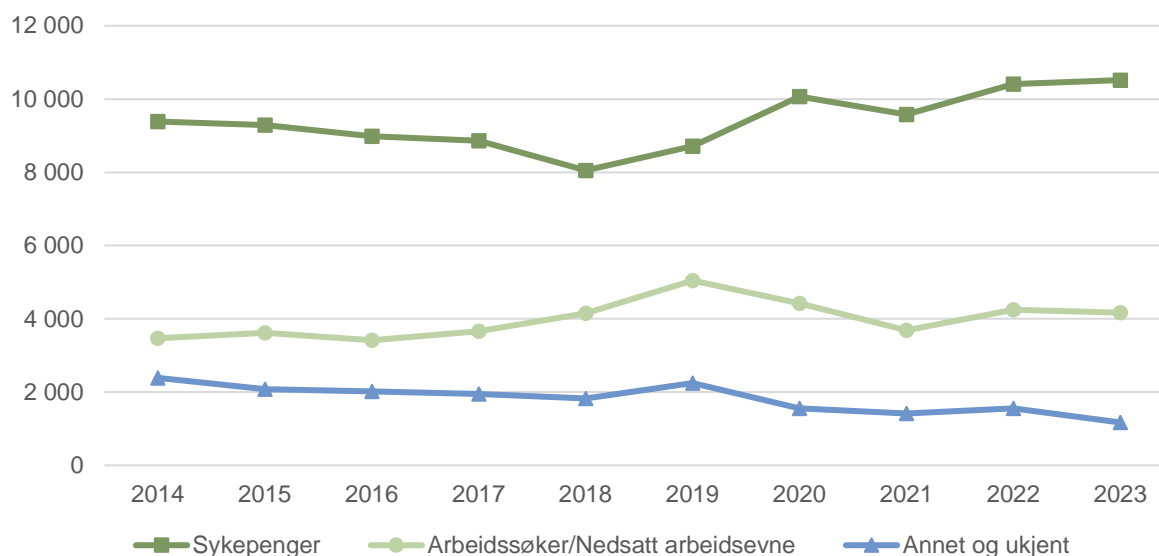

Kilde: NAV

Status før tilgang, flere mottok sykepenger før de startet på AAP

Rundt 63 prosent av de som starter på AAP i 2023 mottok sykepenger i forkant av tilgangen. Det er en økning på 1,5 prosentpoeng fra året før. Andelen som var registrert med nedsatt arbeidsevne eller som arbeidssøker har holdt seg stabil på 28 prosent. De resterende mottok hverken sykepenger eller var registrert med oppfølging hos NAV. Denne gruppen utgjorde 8 prosent av alle tilganger, en nedgang på 1,5 prosentpoeng fra året før.

Figur 9: Status før tilgang til AAP. Antall. Desember 2014 til desember 2023

Kilde: NAV

Antall helt nye mottakere øker

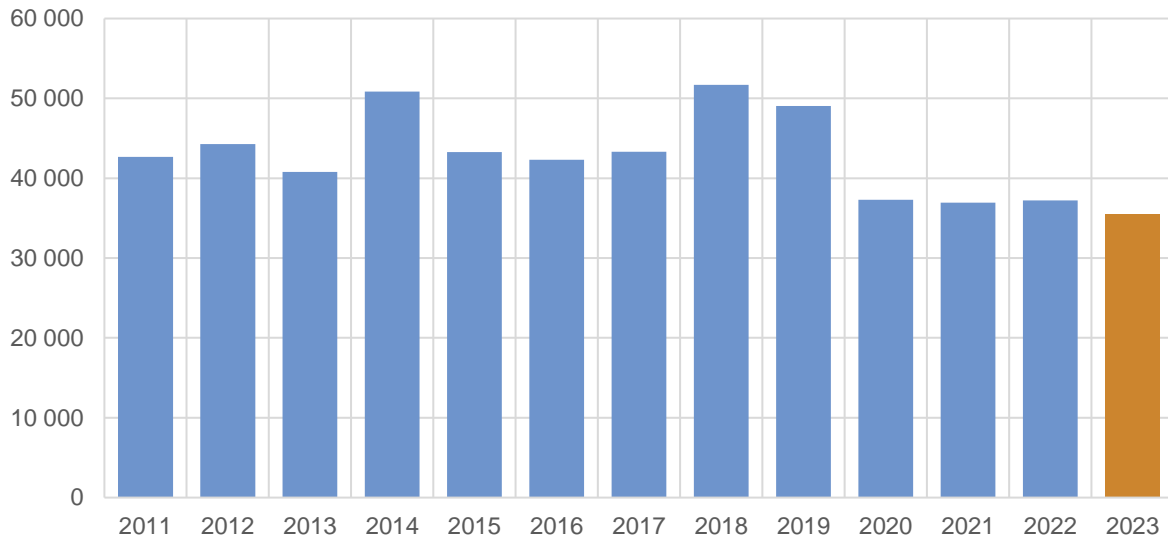
Ettersom en tilgang til AAP er definert som at en person mottar AAP i en måned, uten at den samtidig mottok AAP i de 2 foregående månedene, vil en person derfor kunne starte på ytelsen flere ganger i løpet av året. Tilgangen må derfor ikke forveksles med personer, hvis vi beregner tilgang i løpet av et helt år. For å få en bedre oversikt over nye personer som startet på AAP kan vi se på tilgangen for helt nye mottakere. Dette er definert som at en person starter på AAP uten at den har mottatt ytelsen tidligere. I 2023 var det 39 700 personer som startet å motta AAP, og som samtidig aldri tidligere hadde vært registrert med AAP ytelse. Dette er 1 900 flere enn året før. Det er en høyere andel som mottar sykepenger i denne gruppen, med rundt 70 prosent registrert med sykepenger i forkant av tilgangen til AAP. Denne andelen har holdt seg stabil over tid. Samtidig var 23 prosent registrert med oppfølging hos NAV, og den resterende gruppen uten tilknytning til NAV, utgjør rundt 7 prosent.

Langt færre slutter på AAP enn før koronapandemien

Ettersom en avgang er definert som at en person mottar AAP utbetaling i en måned, men ikke de to påfølgende månedene vil det alltid være ett kvartals forsinkelse på avgangsstatistikken, sammenliknet med statistikk for antall mottakere, og tilgang. Til og med tredje kvartal var det til sammen 35 500 avganger i 2023. Det er det laveste antallet siden 2010, og nær 1 800 færre enn tilsvarende periode i 2022. Nedgangen i avgang er størst blant de i aldersgruppen 18 til 29 år, hvor nær 500 færre sluttet å motta AAP i 2023 til og med tredje kvartal, sammenliknet med året før. Det tilsvarer en nedgang på 8 prosent. Mange av de som når makstid på AAP får etter regelverksendringene i 2022 fortsette på ytelsen. Det medfører at en del som

tidligere ville hatt avgang, blir værende på ytelse. Det er tidligere vist at mange av dem som tidligere gikk ut etter å ha nådd makstid kom tilbake på AAP ytelsen etter ett år i karenperiode (Lima m.fl. 2023). Denne gruppen har derfor ikke nødvendigvis hatt en varig avgang fra ytelsen tidligere, men et midlertidig opphold. Avgangen er således en konsekvens av det til enhver tid gjeldende regelverk, og tolkning av utviklingen må ses i sammenheng med dette.

Figur 10: Antall avganger i løpet av januar til og med september. 2011 til 2023

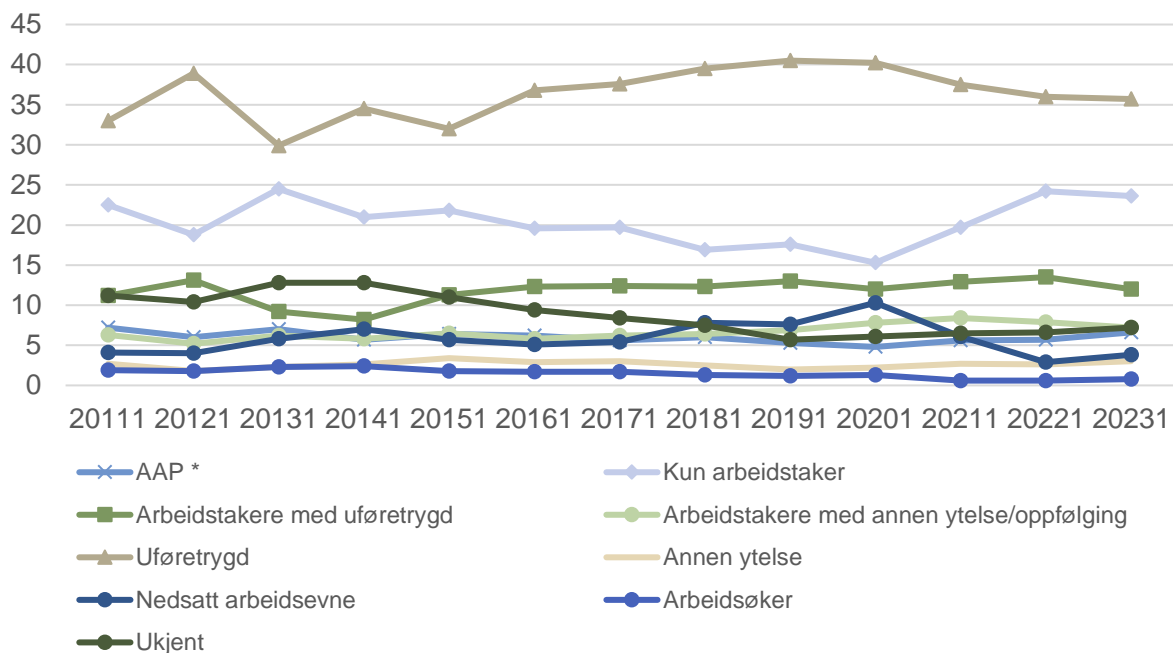

Kilde: NAV

Status etter avgangen viser høy andel med overgang til arbeid

For AAP beregner vi status seks måneder etter avgang. Det tilsier at den siste perioden hvor vi har publisert statistikk som viser overgang fra AAP er for dem som sluttet på ytelsen i 1. kvartal 2023. Det var 11 300 personer som sluttet å motta AAP i løpet av første kvartal, en reduksjon på rundt 700 personer fra tilsvarende periode året før. Av denne gruppen mottok rundt 7 prosent AAP også seks måneder senere. Dette er rundt 1 prosentpoeng høyere enn fjoråret. Regelverksendringene i 2022 har gitt større anledning for å søke om ny periode på AAP, og økningen kan ha en sammenheng med at det nå er enklere å få innvilget en ny periode. Det er størst sannsynlighet for å motta uføretrygd etter avgang. Den totale andelen mottakere med avgang i 2023 som mottok uføretrygd seks måneder etter var nær 48 prosent. Av disse vil noen være registrert med et arbeidsforhold samtidig som de mottar uføretrygd (12 prosent av alle med avgang). Dette er ca. 2 prosentpoeng lavere enn i 2022. Rundt 24 prosent var i arbeid, uten noen form for tilknytning til NAV. Andelen er omtrent på nivå med 2022.

Figur 11: Status kontrollert seks måneder etter avgang fra AAP i første kvartal. Prosent. 2011 til 2023

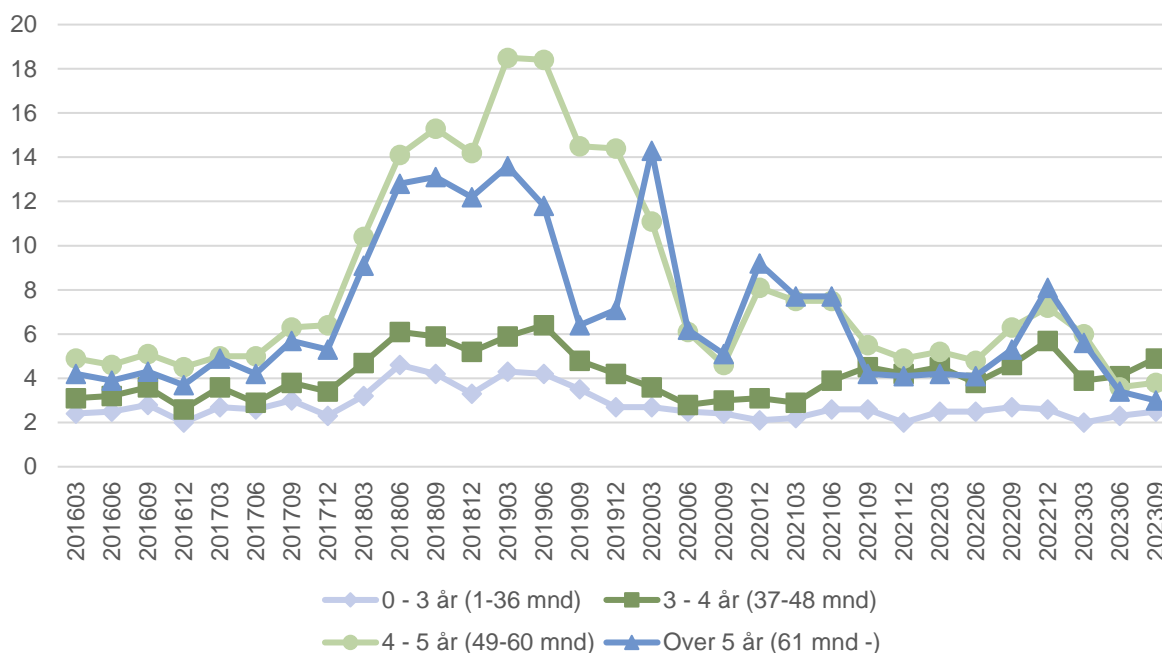

Kilde: NAV

Når avsluttes ytelsen?

Hvis vi måler avgangen fra AAP ordningen som andel av alle som mottok AAP i samme periode, og fordeler på varighetsgrupper, ser vi at avgangen er størst for dem som har mottatt AAP i 3 til 4 år, og noe mindre for dem som har mottatt AAP i 4 til 5 år. Basert på avgangen i september 2023 er det kun mindre forskjeller mellom de øvrige varighetsgruppene.

Figur 12: Andel som avslutter ytelsen fordelt per varighetsgruppe. Utgang av kvartal. Mars 2016 til september 2023

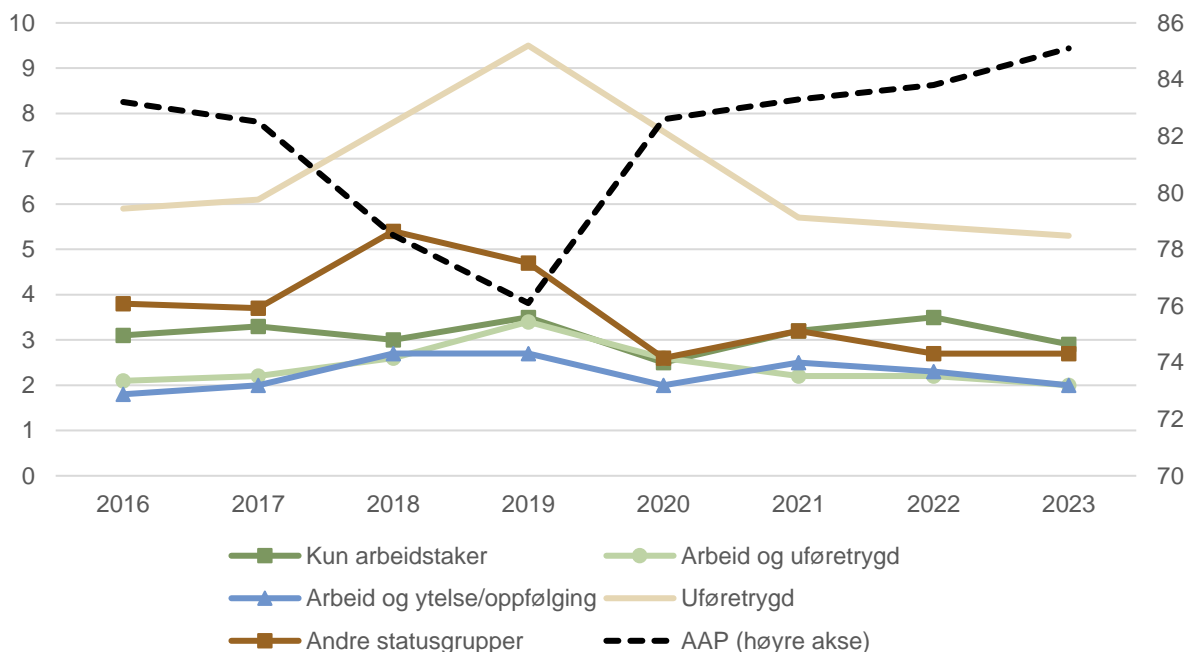
Kilde: NAV

Avgangen er drastisk redusert for de med lengst varighet, sammenliknet med perioden 2018 til 2021. Samtidig ligger andelen nå omtrent på nivå med avgangen før 2018. Den høye avgangen for de med varighet på 4 år eller mer fra 2018 og fremover henger sammen med regelverksendringene innført samme år. Vi ser en svak tendens til at den øker også i perioden like før årsskiftet, noe som kan ha en sammenheng med en tilpasning til regelverksendringene rett i forkant (Kann og Dokken 2019). Denne gruppen utgjorde færre mottakere etter hvert som flere ble avklart, og vi kan forvente at de som ble værende på ytelsen har hatt behov for lengre avklaring. Gjennom pandemien ser vi at avgangen holdt seg relativt høy for de med lang varighet, til tross for koronaforlengelsene. Det kan ha en sammenheng med at svært mange i denne gruppen vil ha overgang til uføretrygd, og at disse i mindre grad hadde behov for forlengelser og dermed kunne avklares. Vi ser ingen klare tendenser til at andelen som slutter for de med 3 år eller lengre varighet er redusert etter regelverksendringene i 2022. Det kan skyldes at koronaforlengelsene allerede åpnet for at disse ble værende på ytelsen også før oktober 2022, og at effekten blir mindre synlige. Varigheten i statistikken er beregnet ved å se på antall måneder hvor AAP er utbetalt, og vil derfor ikke alltid gjenspeile hvor en person er i AAP løpet.

Sannsynligheten for å slutte på AAP er redusert etter 2022

Statistikken som viser status etter avgang tar for seg en selektert gruppe personer som slutter å motta AAP. Den forteller oss derimot mindre om den gruppen som fortsetter på ytelsen. For å kunne gjengi sannsynligheter for overgang, basert på hele beholdningen viser vi her status seks måneder etter mottak av AAP for alle mottakere. Det tilsier at vi ikke gjør noe skille på om en person er sluttet eller ikke.

Figur 13: Mottakere av AAP i mars måned, og status 6 måneder senere. Utvalgte statusgrupper. Andel. 2016 til 2023

Kilde: NAV

Basert på dem som mottok AAP i mars 2023, var det rundt 85 prosent som også seks måneder senere var registrert med AAP. Det innebærer at sannsynligheten for å avslutte AAP i løpet av de neste seks månedene var rundt 15 prosent. Hvis vi bryter det ned på tilsvarende statusgrupper som vist for avgangstatistikken var det 2,9 prosent sannsynlig at en person hadde overgang til arbeid (uten samtidig tilknytning til NAV). Ytterligere 4 prosent var i arbeid, men fikk annen ytelse eller oppfølging. Halvparten av disse var registrert med uføretrygd samtidig som de hadde arbeidstilknytning. Høyest sannsynlighet for dem som ikke lenger mottok AAP var det for å motta uføretrygd. For beholdningen i mars var det 5,3 prosent sannsynlighet for å motta uføretrygd uten arbeidsgiver. Det innebærer at den totale sannsynligheten for å motta uføretrygd var på 7,3 prosent. Sammenlikner vi med tilsvarende periode i 2022 er sannsynligheten for å motta AAP økt med rundt 1,5 prosentpoeng, mens sannsynligheten for å være i arbeid uten tilknytning til NAV er redusert med 0,6 prosentpoeng. For uføretrygd er den samlede sannsynligheten redusert med 0,4 prosentpoeng. Oppsummert kan vi si at det i 2023 er noe økt sannsynlighet for at en

person fortsetter på AAP seks måneder senere, mens sannsynligheten for å være i arbeid eller uføretrygd er svakt redusert. Dette har sannsynligvis en sammenheng med regelverksendringene i 2022, som har medført redusert avgang fra ordningen.

Hvem blir værende på ytelsen?

Tar vi utgangspunkt i samme periode for kontroll av status ser vi en klar sammenheng med det å være i et aktivt arbeidsforhold og sannsynligheten for å ha avsluttet AAP ytelsen seks måneder senere. Blant de som mottok AAP i mars 2023 og som på det tidspunktet var i arbeid, var sannsynligheten for å motta AAP seks måneder senere 81,4 prosent, mot 86,3 prosent for dem som ikke førte timer i meldekortet samme måned. Forskjellen blir ekstra synlig når vi ser på sannsynligheten for å være i arbeid. Hele 7 prosent av dem som førte timer i meldekortet er i jobb 6 måneder senere. Legger vi til dem som samtidig får oppfølging eller uføretrygd er sannsynligheten 16 prosent. Tilsvarende for de som ikke fører timer i meldekortet er 1,6 prosent, eller 3,8 prosent for alle med en arbeidstilknytning. Samtidig er sannsynligheten for å motta uføretrygd langt lavere for de som fører timer, med 0,9 prosent på uføretrygd, mot 6,8 prosent for dem som ikke var i arbeid. Legger vi til dem som mottar uføretrygd samtidig som de er registrert med et arbeidsforhold er sannsynligheten hhv. 5,7 og 7,8 prosent.

Hvis vi fordeler på aldersgrupper på det tidspunktet de mottok AAP, har de under 30 økt sannsynlighet for å fortsatt motta AAP, med 87,7 prosent fortsatt registrert med en AAP ytelse. Lavest er sannsynligheten for dem i gruppen 60 til 66, med 82 prosent på AAP. For denne gruppen er sannsynligheten for å motta uføretrygd hele 11 prosent, mens ytterligere 1,5 prosent har en annen ytelse fra NAV, de fleste alderspensjon.

Fordeler vi på hovedgrupper av diagnose er sannsynligheten for å motta AAP også seks måneder etter, noe større for de med psykiske lidelser (86,3 %). Psykiske lidelser er derimot svært vanlig blant de yngste, og det er derfor usikkert hvordan diagnosen i seg selv spiller inn på sannsynligheten for å fortsatt motta AAP. Denne gruppen har samtidig 2,9 prosent sannsynlighet for å være i arbeid uten annen tilknytning til NAV, og til sammen 5,8 prosent sannsynlighet for å motta uføretrygd. Størst sannsynlighet for å motta uføretrygd er det blant dem med hjerte og karsykdommer (10,8 %). Hovedgruppen er vanligere blant de eldste, og igjen er det usikkert hvilken effekt diagnosen har. De med hjerte og karsykdommer har samtidig 81,4 prosent sannsynlighet for å fortsatt motta AAP og 2,3 prosent sannsynlighet for å være i arbeid.

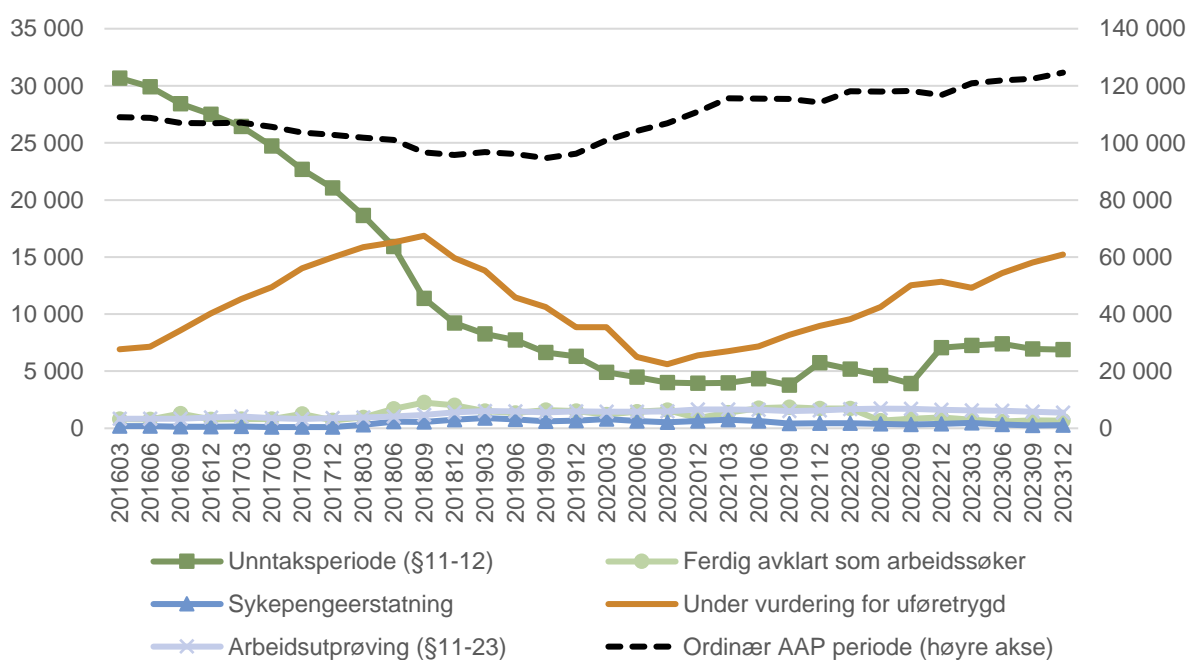
Ulike former for AAP, og ulik utvikling

Personer som mottar AAP vil i hovedsak motta AAP etter fltr. §11-12. Dette gjelder den ordinære perioden på 3 år, og de som mottar AAP etter unntaksbestemmelsene (inntil 2 år). Det vil samtidig være en del som mottar AAP under vurdering for uføretrygd (§11-18), etter at de er ferdig avklart som arbeidssøker (§11-17) eller som sykepengeerstatning (§11-13). En AAP mottaker som bruker opp sin rett til AAP vil ofte kunne ha 3 + 2 år med AAP etter §11-12, og deretter en periode på inntil 8 måneder etter §11-18, mens krav om uføretrygd vurderes. Avsnittet under tar for seg

fordelingen mellom disse gruppene over tid. De ulike typene AAP omtales her som «aktivitetsfaser».

Av de 149 500 som mottok AAP i desember 2023, var 126 000 i ordinær periode etter fltr. §11-12. Det tilsier at de mottok AAP i løpet av ordinær periode på 3 år. Samtidig var 15 200 under vurdering for uføretrygd, mens ytterligere 700 mottok AAP som ferdig avklart som arbeidssøker. Gruppen som mottar AAP som sykepengeerstatning utgjør bare 300 mottakere og antallet er stabilt lavt over tid, foruten en økning i etterkant av regelverksendringene i 2018. Ytterligere 1 400 personer mottok AAP under såkalt arbeidsutprøving¹. Personer som mottar AAP i unntaksperioden, det vil si at de har gått til maks av ordinær 3 års periode, og innfrir vilkårene for å få AAP i ytterligere 2 år, vil være registrert med samme aktivitetsfase som ordinære mottakere. Hvis vi forsøker å definere denne gruppen ut fra hvor de er i AAP løpet utgjorde gruppen 6 900 personer i desember.

Figur 14: Fordeling mellom ulike former for AAP («aktivitetsfaser»), ved utgangen av kvartalet. Mars 2016 til desember 2023.

Kilde: NAV

Det har vært en kraftig økning i antall mottakere i løpet av 2023, men denne fordeler seg noe ulikt på de forskjellige aktivitetsfasene. For ordinære mottakere i 3 års perioden økte antallet med 7 700 personer, eller 6 prosent. Samtidig var også en klar økning i antall under vurdering for uføretrygd på 2 400 personer, eller 19 prosent. For de resterende aktivitetsfasene var det en reduksjon. Antall personer som var ferdig

¹ Personer i arbeidsutprøving har mulighet til å arbeide inntil 80 prosent i en periode på opptil 12 måneder og samtidig motta en gradert AAP ytelse. Ordinær grense før utbetaling av AAP opphører er 60 prosent ([lenke til lovdata §11-23](#)).

avklart som arbeidssøker er redusert med 300 personer (-19 %). Antall med sykepengeerstatning er redusert med nær 100 personer (-23 %). Det er samtidig 300 færre som er i arbeidsutprøving (-16 %). For personer på unntak etter §11-12 er antallet redusert med 200 personer (-3 %). En årsak til at vi ser en reduksjon i antall på unntaksbestemmelsene henger sammen med regelverksendringene i 2022, og koronaforlengelsene. Før oktober 2022 var det svært mange mottakere som hadde mottatt AAP i ordinær periode på 3 år, og svært mange av disse fikk deretter AAP etter unntaksbestemmelsene. Dette gjenspeiles senere i en økning i antall som mottar AAP under vurdering for uføretrygd, da personer som først har mottatt AAP etter unntaksbestemmelsene "avklares" til uføretrygd. Økning i mottakere i ordinær 3 års periode henger sammen med en høy tilgang av nye mottakere, samt at mange av dem som når maks periode etter §11-12 når har anledning til å søke om ny periode, så lenge de fortsatt innfrir vilkårene.

Arbeidsmarkedsstatus for AAP mottakere

I dette avsnittet beregner vi antall AAP mottakere som er i et «aktivt arbeidsforhold». Dette definerer vi som at de har ført timer i meldekortet i den måned meldekortet er registrert levert. Vi gjør ingen forskjell på hvor mange timer som føres². Personer som mottar AAP har mulighet til å arbeid inntil 60 prosent samtidig som de mottar ytelse. Arbeid rapporteres i meldekortet, som sendes hver 14. dag. Her føres antall arbeidede timer i meldeperioden, hvorfra det beregnes en gradering av utbetalingen. Dersom mottaker anses å være nær ved å komme i fullt arbeid er det mulig å arbeid inntil 80 prosent i en 6 måneders periode og fortsatt motta AAP ytelse (fltr. §11-23). Se kapittel om aktivtetsfaser for en oversikt over antall personer som mottar AAP med mulighet for å jobbe 80 prosent.

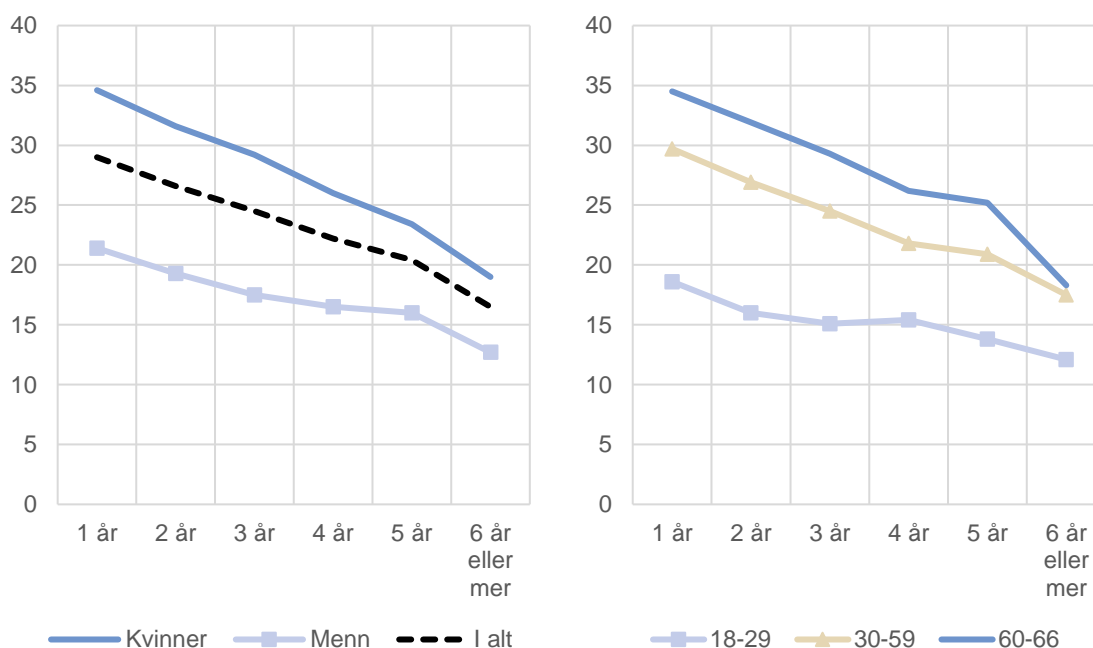
Andelen AAP mottakere som er i arbeid har holdt seg relativt stabil over lengre tid, og ligger ved utgangen av 2023 på 26,5 prosent. For den gruppen som er i arbeid ser vi at gjennomsnittlig timeantall som føres i meldekortet ligger på 27 timer per meldekort. Dersom vi går ut fra en ordinær arbeidsuke på 37,5 timer, tilsier det at AAP mottakere som er i arbeid i snitt jobber rundt 36 prosent av en fulltidsstilling. NAV har tidligere vist at arbeidsdeltakelsen er økende med alder, og at kvinner jobber noe mer enn menn (Myhre og Grønlien, 2023). Her ble det også vist at personer med lengre varighet på AAP ytelsen, og personer med psykiske lidelser, arbeider mindre enn personer med kort varighet, eller andre hovedgrupper av diagnoser.

² Arbeid kan defineres på en rekke ulike måter. For personer som har avgang fra AAP defineres arbeid som at de er registrert i arbeidstakerregisteret med avtalt timeantall på 4 timer eller mer i uken. Det er derimot en del personer som vil stå registrert med et arbeidsforhold uten av de faktisk arbeider i dette. Dette gjelder spesielt personer med nedsatt arbeidsevne. Vi benytter derfor meldekort og timer i meldekort som mål på arbeid. Merk! at meldekort ikke kan benyttes for dem som har sluttet på ytelsen. For en gjennomgang av ulike mål for arbeid, og hva det vil si for AAP mottakere, se Myhre og Grønlien, 2023 ([lenke til notat på nav.no](#)).

Arbeid og varighet på ytelsen

Personer som mottar AAP og har lang varighet jobber mindre enn de som har kortere varighet. Det fremstår som om dette reduseres jevnt avhengig av lengde på stønadsløpet. Arbeidsdeltakelsen blant dem som mottok AAP på det første året i desember 2023 var på 29 prosent. For de som hadde mottatt AAP i 6 år eller mer var det bare 16,5 prosent som førte timer i meldekortet. Arbeidsdeltakelsen faller noe mer for kvinner, enn for menn, men uavhengig av varighet på ytelsen, jobber kvinner fortsatt mer enn menn. Fordelingen per aldersgruppe viser at de unge jobber for hver varighetsgruppe, men det er en svak økning mellom 3 og 4 år. Dette kan ha en sammenheng med at det tar noe tid før de unge skaffer seg arbeidsgiver, eller at de fullfører utdanning. Denne gruppen er også mer aktuell for arbeidsmarkedstiltak, og det kan tenkes at personer med en viss varighet er blitt prioritert for disse. For dem i aldersgruppen 60 og eldre ser vi et markant fall i deltakelse mellom 5 og 6 år. Det er usikkert hva dette skyldes, men det kan ha en sammenheng med overgang til alderspensjon. Over tid er det derimot samme tendens med mindre deltakelse for lengre varighet, på tvers av aldersgruppene. Gruppen med høy alder i kombinasjon med lang varighet er også relativt liten, med 1 650 mottakere, hvorav 250 er i arbeid.

Figur 15 og 16: Andel som er registrert med arbeidstimer i meldekort, fordelt på kjønn (venstre) og aldersgruppe (høyre). Andel. Desember 2023

Kilde: NAV

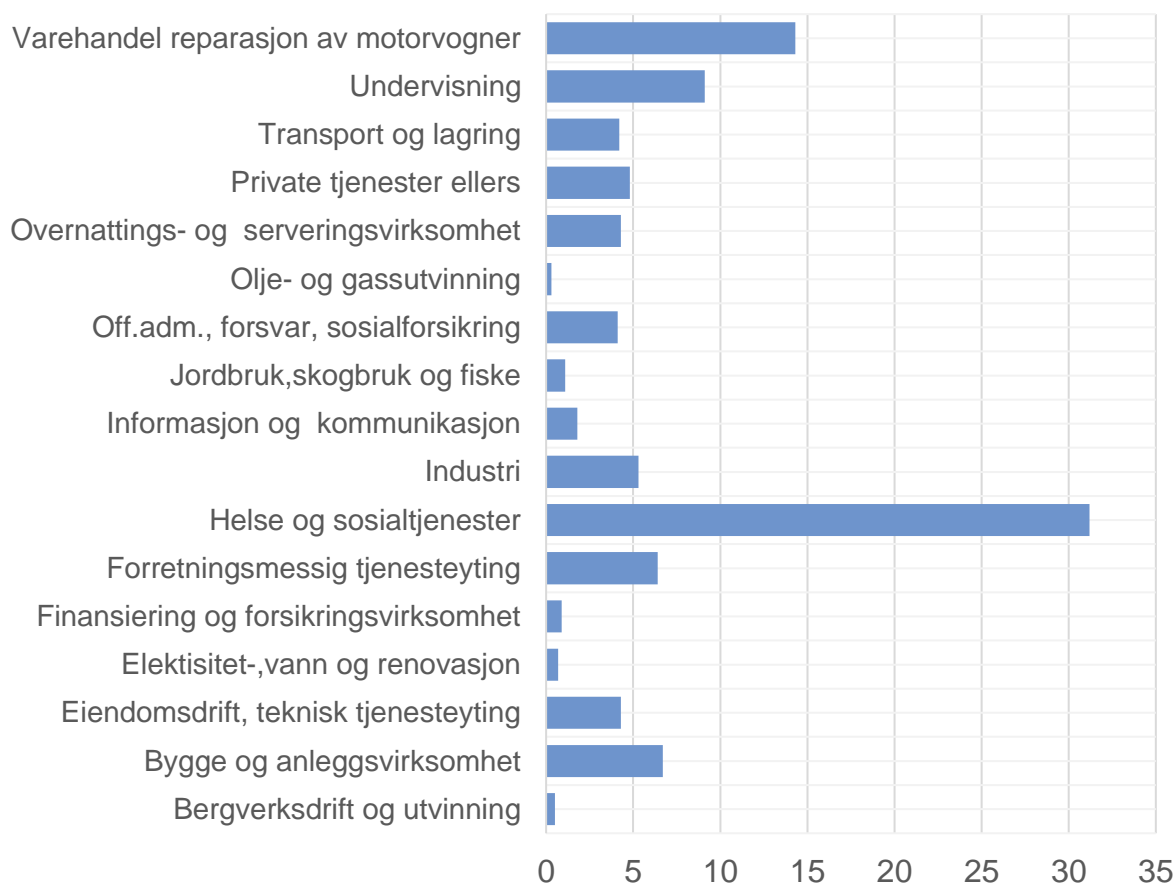
Hva er de vanligste yrkesgruppene blant dem som jobber

For å finne ut hvilke yrkesgrupper AAP-mottakere som arbeider er ansatt ved, har vi tatt utgangspunkt i de som fører timer i meldekortet, og sett hva slags arbeidsforhold disse er registrert med i arbeidstakerregisteret i den samme måneden som meldekort

er sendt inn. Ettersom meldekort sendes etterskuddsvis og for to uker av gangen vil det ikke alltid være fullstendig overlapp med registreringen i arbeidstakerregisteret. Det betyr at vi ikke alltid treffer riktig arbeidsforhold, eller at det ikke finnes registrert arbeidsforhold i registeret. Dette burde derimot kun ha liten innvirkning ettersom vi ser på tallene aggregert.

Blant de som fører timer i meldekortet ser vi at den vanligste yrkesgruppen er helse og sosialtjenester, hvor rundt 30 prosent av alle som fører timer i meldekortet er registrert. Deretter følger varehandel, og reparasjon av motorvogner med 16 prosent og undervisning med 11 prosent. Dette samsvarer relativt godt med fordelingen for alle mottakere av AAP. Det er derfor ingen store skjevheter mellom personer som er registret med en arbeidstilknytning i arbeidstakerregisteret, og de som er aktiv i arbeidsforholdet, når vi fordeler på yrkesgrupper. Over tid er det kun små endringer i hvilke typer yrker AAP mottakere er aktive. Vi ser en svak tendens til at helse og sosialtjenester utgjør en større andel over tid, mens varehandel, og reparasjon av motorvogner reduseres noe.

Figur 17: Fordelingen av yrkesgruppe i arbeidstakerregisteret for de som er registrert med arbeidstimer i meldekort. Andel. Desember 2023

Kilde: NAV

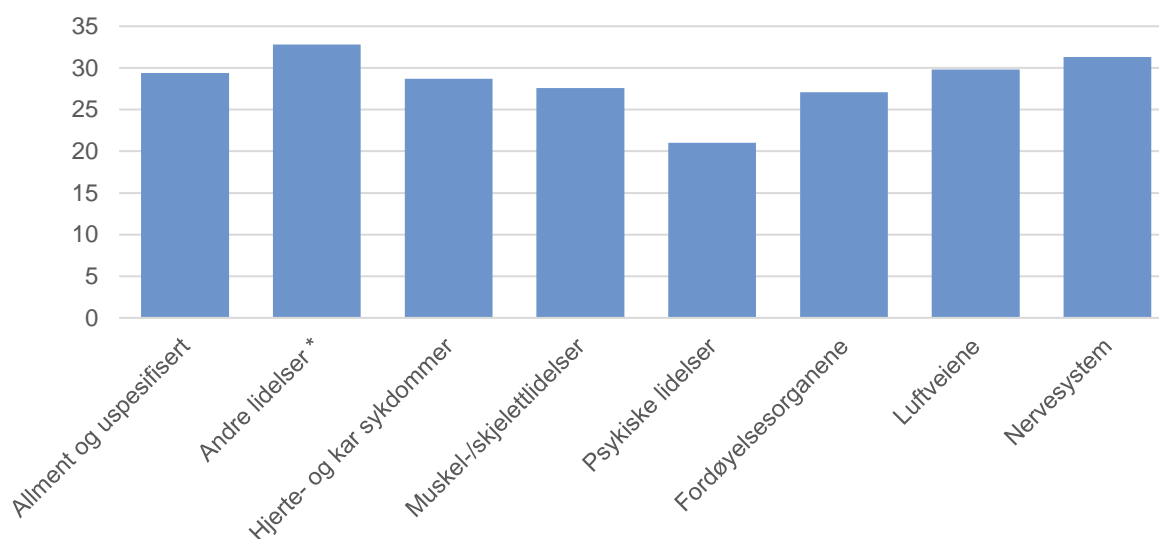
Hvem er det som jobber (alder, kjønn, diagnose)

Andelen kvinner som virker å være aktive i et arbeidsforhold mens de mottar AAP, var i desember rett rundt 30 prosent. Andelen for menn var betydelig lavere, med bare 19 prosent som førte timer i meldekortet. Det er usikkert hva som kan være årsaken til denne store forskjellen, men det er en likere kjønnsfordeling blant de yngre aldersgruppene, enn blant de eldste. Yngre mottakere utgjør dermed en større andel av alle mottakere blant menn, enn for kvinner. Vi ser samtidig at yngre jobber mindre enn eldre.

Forskjellen i arbeid skiller seg betydelig mellom aldersgrupper. Aldersgruppen som har minst sannsynlighet for å være i et aktivt arbeidsforhold er de under 30, hvor bare 16 prosent fører timer i meldekortet. Dette er betydelig lavere enn aldersgruppen 30 til 59 år og 60 og eldre, hvor henholdsvis 26 og 31 prosent fører timer i meldekortet.

Personer med psykiske lidelser jobber som nevnt i mindre grad enn det som er tilfellet for de andre diagnosegruppene. I desember 2023 førte bare 21 prosent av dem som samtidig var registrert med en psykisk lidelse timer i meldekortet. Den diagnosegruppen hvor det var høyest andel i et aktivt arbeidsforhold var samleposten "andre lidelser" og sykdommer i nervesystemet, med hhv. 33 og 31 prosent.

Figur 18: Andelen som fører timer i meldekort fordelt på hovedgrupper av diagnoser. Desember 2023.

* svangerskapssykdommer er her inkludert i «andre lidelser»

Kilde: NAV

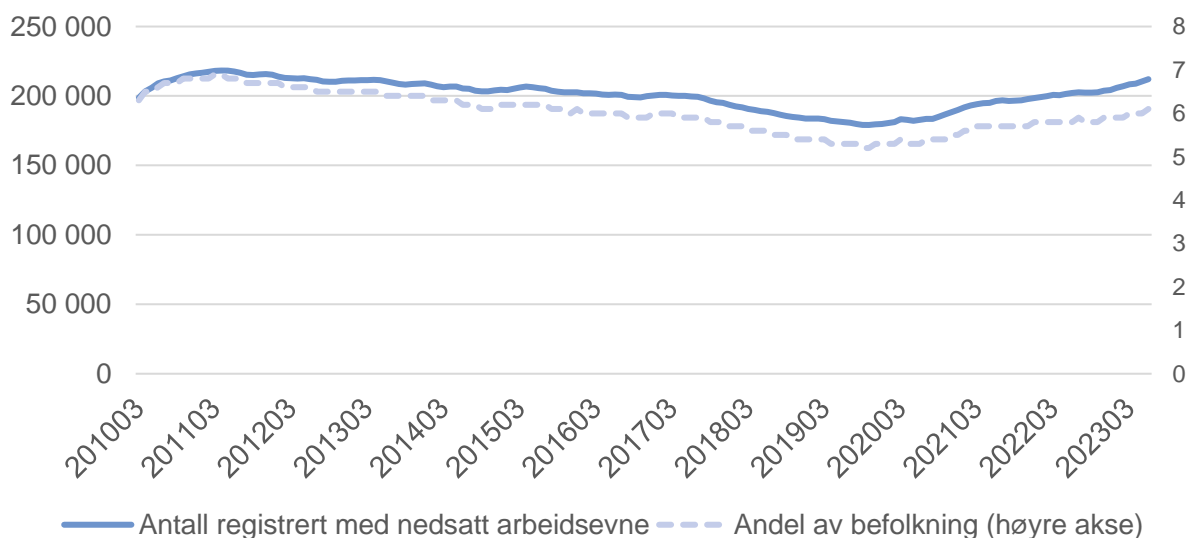
Nedsatt arbeidsevne

Begrepet «personer med nedsatt arbeidsevne» omfatter personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Dette kan i tillegg til sykdom eller skade inkludere vurderinger av manglende språkkunnskaper, lite arbeidserfaring, manglende utdanning og økonomiske forhold mm. Sammen kan dette føre til en vurdering om at en person med behov for oppfølging fra NAV har nedsatt arbeidsevne. Kriteriene for nedsatt arbeidsevne skiller seg derfor fra kriteriene for AAP, hvor sykdom og skade skal være hovedårsak til at arbeidsevnen er nedsatt (du kan lese mer om nedsatt arbeidsevne på NAVs [hjemmesider](#)).

I desember var 220 100 personer registrert med nedsatt arbeidsevne. Dette er det høyeste antallet siden innføringen av AAP-ordningen i 2010. I løpet av 2023 er antallet økt med 15 900 personer, noe som også er den største økningen i løpet av et kalenderår. Utviklingen må ses i sammenheng med økningen i antall AAP mottakere, men den relative økningen i løpet av året er noe større for personer med nedsatt arbeidsevne. Det medfører at det mot slutten av året var flere som var registrert med nedsatt arbeidsevne og som ikke mottok AAP, enn året før.

Økningen var større for kvinner enn menn. I løpet av året er antallet kvinner registrert med nedsatt arbeidsevne økt med 9 600 personer, mens antall menn økte med 6 300. Dette tilsvarer henholdsvis 8,5 og 6,9 prosent. Det er ingen store forskjeller mellom aldersgruppene, men den relative økningen var størst for dem i aldersgruppen 60 og eldre hvor antall mottakere steg med 9 prosent. Deretter fulgte de i aldersgruppen 30 til 39 år, med 8,8 prosent flere mottakere.

Figur 19: Antall personer registrert med nedsatt arbeidsevne, og andel av befolkningen i aldersgruppen 18 til 66 år.

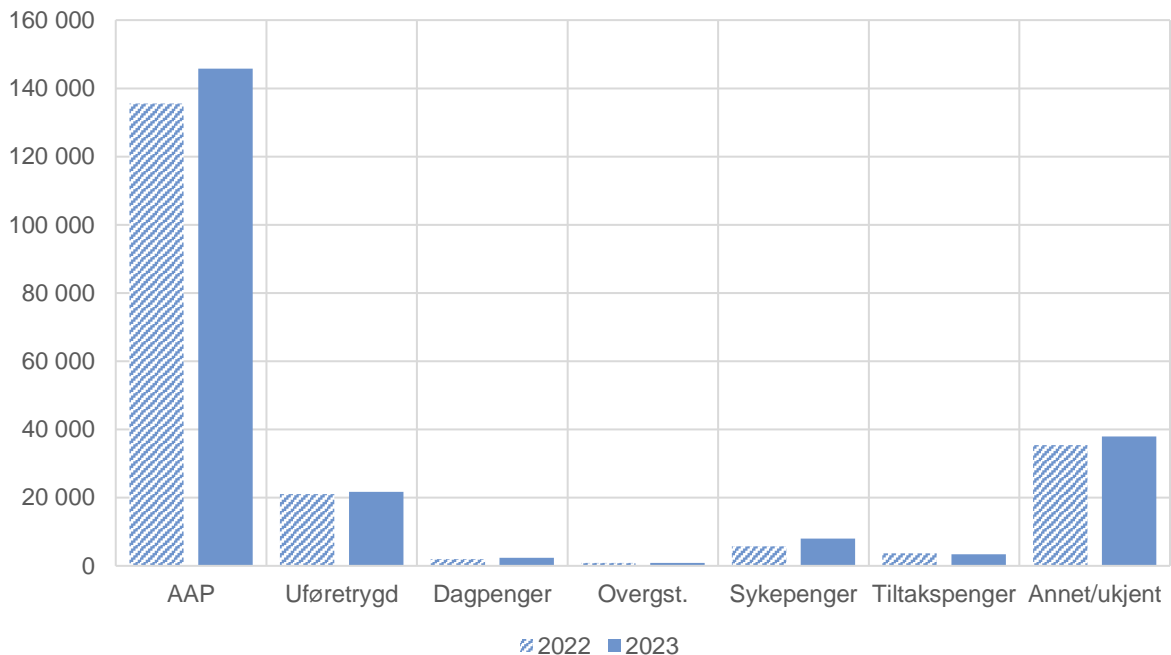

Kilde: NAV

Nedsatt arbeidsevne og ytelse

Ved utgangen av 2023 var 145 800 personer registrert med nedsatt arbeidsevne samtidig som de mottok AAP. Dette utgjorde 66,2 prosent av alle mottakere, en nedgang på 0,2 prosentpoeng fra året før. De AAP mottakerne som ikke er registrert med nedsatt arbeidsevne vil enten være registrert som arbeidssøker, eller de kan være uten registrering, for eksempel fordi de er på vei ut av ordningen. Den største gruppen med nedsatt arbeidsevne, som ikke mottar AAP, er de uten kjent registrert ytelse. Denne gruppen utgjorde i desember 17,2 prosent av alle med nedsatt arbeidsevne. Denne gruppen vil ofte motta kommunale ytelser. Tall for kommunale ytelser er foreløpig ikke tilgjengelig og disse holdes derfor utenfor fordelingen. Blant de resterende med nedsatt arbeidsevne var 9,9 prosent registrert med uføretrygd, mens 3,6 prosent mottok sykepenger. De resterende fordelte seg på tiltakspenger (1,6 %), dagpenger (1,1 %) og overgangsstønad (0,4 %). Sammenliknet med året før er det en nedgang på 0,4 prosentpoeng for uføretrygd, og en økning på 0,8 prosentpoeng for sykepenger.

Figur 20: Personer med nedsatt arbeidsevne og registrert ytelse i samme måned. Desember 2022 og desember 2023.

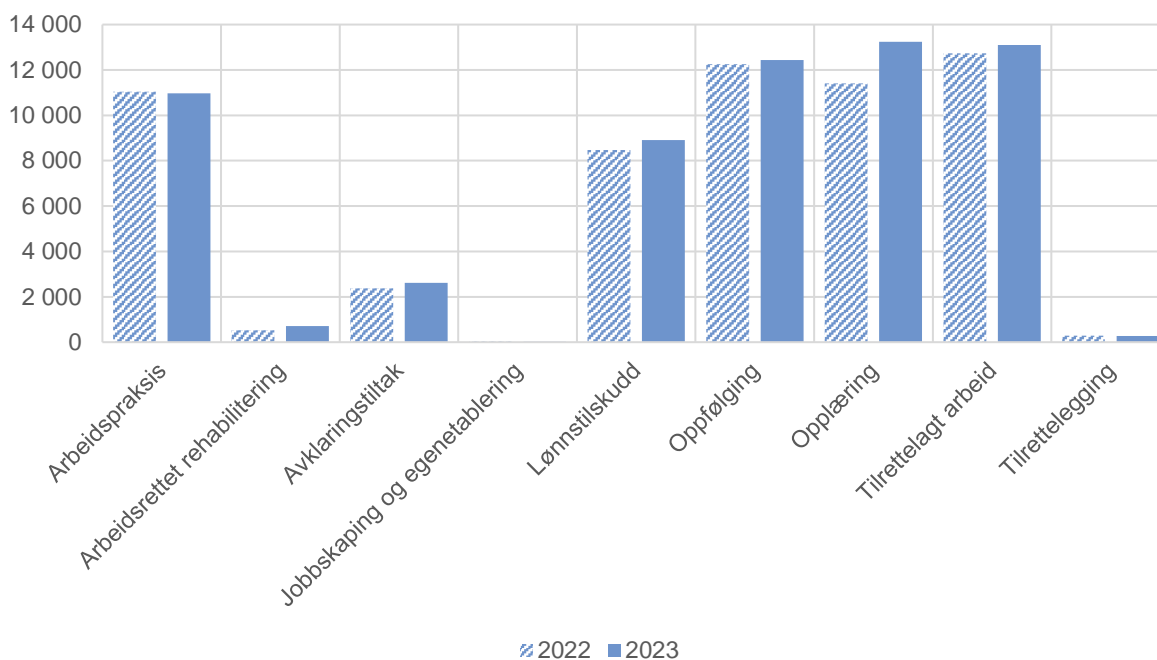
Kilde: NAV

Nedsatt arbeidsevne og arbeidsmarkedstiltak

Rett under 62 300 personer med nedsatt arbeidsevne var registrert med et arbeidsmarkedstiltak i desember, en økning på 3 100 fra året før. De vanligste tiltakene var opplæring, oppfølging og tilrettelagt arbeid. Hver av disse hadde rundt 20 prosent av de med arbeidsmarkedstiltak registrert. Deretter følger arbeidspraksis med 18 prosent. De resterende fordeler seg på Lønnstilskudd (14 %), avklaringstiltak

(4 %), arbeidsrettet rehabilitering (1 %), og jobbskaping og egenetablering og tilrettelegging (under 1 %). Det er kun små endringer i fordelingen fra fjoråret, men dersom vi ser på differansen i antall personer med arbeidsmarkedstiltak er det tiltaket opplæring som øker mest, med 1 800 flere registrerte. Deretter følger lønnstilskudd og tilrettelagt arbeid, hver med rundt 400 flere deltakere.

Figur 21: Personer med nedsatt arbeidsevne og registrert arbeidsmarkedstiltak i samme måned. Desember 2022 og desember 2023.

Kilde: NAV

Det er blant de under 30 hvor den høyeste andelen personer registrert med nedsatt arbeidsevne deltar på et arbeidsmarkedstiltak. I desember deltok 41,4 prosent i i aldersgruppen i et tiltak. For de i aldersgruppen 30 til 59 år lå andelen på 26,1 prosent, mens den for de i gruppen 60 og eldre var 14,3 prosent registrert i tiltak. Til tross for en økning i antall på arbeidsmarkedstiltak, har det vært en nedgang målt som andel av alle registrert med nedsatt arbeidsevne. Det innebærer at økningen i bruk av arbeidsmarkedstiltak ikke har holdt følge med økningen i antall registrerte. I desember var til sammen 28,3 prosent av alle personer med nedsatt arbeidsevne registrert i et tiltak. Dette er 0,7 prosentpoeng lavere enn tilsvarende periode i 2022. Nedgangen fordeler seg likt på tvers av aldersgruppene.

Vedlegg

Vedlegg a – om AAP ordningen og personer med nedsatt arbeidsevne

Personer med nedsatt arbeidsevne: Begrepet «personer med nedsatt arbeidsevne» omfatter personer som på grunn av sykdom, skade eller andre hindringer har behov for ekstra oppfølging fra NAV for å få eller beholde arbeid. Bistandsbehovet fastsettes etter en arbeidsevnevurdering og vil omfatte arbeidsrettede tilbud og annen oppfølging som medisinsk behandling, rehabilitering, sosial trening/oppfølging og tilrettelegging. Mange blir registrert med nedsatt arbeidsevne etter å ha brukt opp retten til sykepenger, eller fordi de fortsatt trenger tid til rehabilitering eller omskolering. Andre har vært lenge arbeidsledig, men på grunn av helsemessige utfordringer vurderes de å ha ekstra behov for oppfølging for å kunne komme i jobb. Personer som mottar sykepenger eller uføretrygd regnes ikke med i statistikken over personer med nedsatt arbeidsevne, med mindre de mottar arbeidsrettet oppfølging rettet mot personer med nedsatt arbeidsevne.

Arbeidsavklaringspenger: Arbeidsavklaringspenger kan innvilges til personer som har fått arbeidsevnen nedsatt med minst femti prosent på grunn av sykdom. Det er et krav at det foreligger en gyldig diagnose i henhold til klassifiseringssystemene ICD 10 og ICPC 2. Det er også et vilkår at man enten er under aktiv behandling, deltar i et aktivt tiltak, eller at man selv etter at dette er prøvd fremdeles anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Tidligere (før 1.3.2010) mottok personer som var under medisinsk behandling rehabiliteringspenger, mens de som deltok i et arbeidsrettet tiltak mottok attføringspenger. Tidsbegrenset uførestønad kunne innvilges om man, til tross for medisinsk behandling og forsøk på attføring, ikke kunne komme i arbeid i overskuelig framtid, men at det var håp på lengre sikt. Regelverket er endret fra 1.1.2018. Endringene fører blant annet til at perioden en kan motta AAP er satt til 3 år, i tillegg til 2 år i en unntaksperiode. Periode under vurdering for uføretrygd, etter å ha blitt avklart til arbeid eller med AAP som sykepengeerstatning, vil kunne komme i tillegg til dette.

Om endringen i 2022: I juli 2022 ble regelverket for AAP endret ved at den tidligere «karensbestemmelsen» ble tatt ut, og det ble åpnet for at personer som fortsatt innfrir vilkårene for AAP ytelsen kan innvilges ny periode etter at de har gått til maks av ordinær periode iht. §11-12 i folketrygdloven. På det tidspunktet var alle AAP mottakere som mottok AAP etter §11-12 innvilget forlengelser i en overgangsordning som løp til og med 31. oktober.

Referanser

Ellingsen, Jostein (2024): «Utviklingen i uføretrygd 2023», Statistikknotat

Kann, Inger Cathrine og Dokken, Therese (2019): «Flere har avsluttet arbeidsavklaringspenger etter regelverksendringene i 2018 - De fleste til uføretrygd eller jobb», Arbeid og velferd nr.3-2019

Lima, Ivar m.fl. (2023): «Venteåret - Hvordan går det med de som slutter å motta AAP etter å ha nådd 4-årsgrensen?», Arbeid og velferd nr.1-2023

Moberg, Lene og Kabashi, Saranda (2023): «Sykefravær etter covid-19. Sammenheng mellom covid-19 og trøtthet og slapphet», Arbeid og velferd nr.2-2023

Myhre, Andreas og Grønlien, Eirik (2023): «Burde AAP avkortes mot arbeidsinntekt?», Arbeid og velferd nr.1-2023

Myhre, Andreas og Grønlien, Eirik (2023): «Arbeidstilknytning blant AAP-mottakere», NAV-notat nr.1-2023